

In 'Dichter bij het werk' interviewt dichter Henry Sepers dichters over hun werk, of een specifiek deel daarvan. www.henrysepers.nl

'Ik wil de lezer mijn gedichten insleuren'

Simone Atangana Bekono is een van de succesvolste jonge schrijvers en dichters van dit moment. Met haar prozadebuut *Confrontaties* (2020) stond ze meteen op de shortlist van de Libris Literatuur Prijs en haar dit jaar verschenen tweede dichtbundel *Marsmallow* kreeg al snel goede recensies. Zo noemt de Poëziekrant het werk 'hoe dan ook onvergetelijk en steengoed'. Je zou de bundel kunnen lezen als een verhaal over een liefde die ten einde is, maar de gedichten hebben veel meer lagen. Wat vooral opvalt is de intensiteit van de taal en de grote inzet waarmee de teksten geschreven zijn.

Door Henry Sepers

We blijken buurtgenoten en spreken af in een café aan de Amstel. Als Simone Atangana Bekono haar gemerthee geserveerd heeft gekregen en ik mijn cappuccino, beginnen we meteen over de vorm van de gedichten. 'uhh,,,i am sorry i know nothing of form!!' staat er nogal uitdagend boven het openingsgedicht. Als ik zeg dat het een citaat lijkt, maar dat ik nergens een bron zie, vertelt de dichter dat ze het als anoniem commentaar heeft gevonden op een van de sociale media. Het is natuurlijk wat ironisch bedoeld. Ze houdt zich in haar werk niet aan de traditionele vormen, maar heeft wel degelijk nagedacht over de opbouw van de bundel. Zo zijn de meeste gedichten van het eerste deel links uitgelijnd, en van het tweede deel juist rechts (wat veel minder gebruikelijk is). Dit vormverschil benadrukt de twee verschillende stemmen die opklinken in de bundel.

Waarom is die vorm voor jou zo belangrijk?

Ik wilde in deze bundel strikter werken dan in mijn debuut. Daar schreef ik vaak heel lange regels, en ging ik nog veel meer intuïtief te werk. Door mijzelf wetten op te leggen hoopte ik nieuwe wegen te vinden. Het beeld van hoe de gedichten op de bladspiegel moesten staan, had ik al snel, eigenlijk voor ik ze ging schrijven. Ik zocht ruimte, juist door me te beperken.

'De ware vrijheid luistert naar de wetten,' schreef de Tachtiger Jacques Perk al. Juist. De nieuwe bundel moest strakker worden, meer vanuit een bedoeling geschreven, zonder overigens dat alles vast stond. Ik wilde ook weg van het autobiografische. De lezer zou in dialoog moeten gaan met mijn gedichten. Het liefst zie ik dat de lezer met de teksten in gesprek gaat. Soms gaan de gedichten over de poëzie zelf. Als ik het ergens heb over 'spattende materie in

meegenomen dozen' dan gaat het ook over een energie die je probeert te vatten in een vorm. Je verlangt ernaar haar bij je te houden, en misschien lukt dat door haar, bijna letterlijk, onder woorden te brengen. Ik wil de lezer laten voelen wat de taal met het lichaam doet.

Veel jonge dichters schrijven breed meanderende, vaak lange teksten die soms naar proza neigen. Ook in Marsmallow zijn de teksten vaak lang. Heb je er een verklaring voor waarom vaak zo wordt gewerkt? Ja, het korte strakke is een beetje weg. Misschien dat in de modernste poëzie er meer wordt gewerkt met

© HENRY SEPERS

statements, die vaak los van elkaar staan, maar waarmee je door ze te ordenen iets nieuws creëert. De poëzie is minder meditatief, meer naar buiten gericht, meer bedoeld om te verbinden. Verder spelen de digitale media ook een rol en maken we gebruik van heel veel taalregisters.

Toch doet je poëzie soms bijna mystiek aan. Ik heb zelfs aan Hadewijch gedacht, de middeleeuwse dichteres die een bijna fysieke eenwording zocht met Christus. Het zit er zeker in. Als je de bundel

op verhaalniveau leest, dan gaat hij over een relatie waarin de eenwording heeft gefaald. Ook lichamelijk. Ik streef toch al naar een sterke lichamelijkheid in mijn taal. Ik wil niet observerend schrijven, als een buitenstaander, maar de lezer een ervaring geven. Hij moet er middenin zitten, en niet van een afstandje toekijken. Ik wil hem het gedicht binnensleuren, zodat hij aanwezig is bij wat daarin gebeurt.

uhh,,,i am sorry i know nothing of form

er wordt veel over me gefluisterd
ik mis tucht dus ik vraag stergespreid om tucht
waarmee ik bedoel ik mis mijn meesters
niet maar wel dat krakende verwachtingsvolle
van het knielen dat witheet tot aan mijn
haarzakjes dat huidloze zweven zo rauwgebeukt
en overmorst
dan voorzichtig ingepakt

zoet gemompel der overtreden regels
zacht gekneet vervolgens met zelf op de wond

Simone Atangana Bekono, *Marsmallow*,
De Arbeiderspers, 2024.

‘Ik wil niet de veiligheid opzoeken maar mijzelf blijven uitdagen.’

Een soort eenwording met de lezer. Misschien wel ja. Mijn eerste gedichten schreef ik in Engeland, in Cotswold. Ik wilde daar de natuur betrekken bij mijn poëzie, maar merkte al snel dat het te observerend werd. Ik vond dat als je de gedichten las, je in de natuur moest zijn, en er niet van een afstandje naar moest kijken. Wat ik bij de Russische filosoof Bakhtin las over Rabelais vond ik interessant: in het werk van de Franse schrijver zijn lichaam en geest nog niet gescheiden. Lichamen vloeien in elkaar over. Het is grotesk en vooral carnavalesk, en dat zorgt voor een ander soort taal. Directer, tastbaarder.

Je werk is inderdaad buitengewoon lichamelijk. Mensen raken hoofden kwijt, organen raken in het ongereede. Je vindt dat ook in je novelle *Zo hoog de zon stond*. Aan *Marsmallow* en *Zo hoog de zon stond* heb ik gelijktijdig gewerkt, dus er zijn zeker dwarsverbanden. Seks en geweld zijn beide heel fysiek. Ze hebben iets transgressiefs, maken iets los, geven je de kans over grenzen heen te gaan en taboes te doorbreken. De onthoofding kan hier staan voor wat er gebeurt als je iemand alleen als een lichaam ziet. Zo kunnen mensen kijken naar personen die anders zijn dan zij, die een andere huidskleur hebben, of zich niet laten vastpinnen op een bepaald geslacht. Onderwerpen waar ik het niet expliciet over heb, maar die wel op een ander niveau meespelen. Ik probeer het concreet te maken. Als iemand organen verliest of haar hoofd gaat eraf, dan zie je het voor je. Daarom ben ik ook geïnteresseerd in horror. Die is ook heel fysiek, gaat over onderliggende angsten. Sensibiliteiten worden concreet gemaakt. Kijk naar zoiets als de zombie: een figuur die de angst van Amerikanen reflecteert voor voodoo-praktijken in Haïti. Horror, sommige fabels, metamorfoses zijn allemaal manieren om mensen iets intens te laten ervaren, ze niet op afstand te zetten en tot louter toeschouwer te maken. Zo komen er ook veel dieren in de bundel voor. Merries, hengsten, honden. Paarden kunnen staan voor viriliteit, honden voor trouw, maar ook voor het lage, het smerige. Tegelijkertijd zijn ze ook heel concreet, het zijn beesten. Zo laat ik een paard grazen in een buitenwijk. Het dier dringt de stad binnen, eet van het mos tussen de stenen.

Er zit iets Dionysisch in je werk, in de zin van Nietzsche die een onderscheid maakt tussen het Apollinische en Dionysische, het verstand en de overgave, de intuïtie. Ja. Met het Dionysische ga je weg van de duiding. Je toont, theoretiseert niet. Dat is precies wat ik wil.

Je werk heeft ook postmoderne kanten. Uit de aantekeningen achter in de bundel blijkt dat je gebruikmaakt van regels en tekstfragmenten van anderen. Zeker. Ik heb heel vaak dat er een gedicht ontstaat terwijl ik een gedicht van een ander lees. Een regel of regels daaruit gebruik ik dan als beginpunt. Net zoals de titels van mijn gedichten. Dat waren oorspronkelijk eigenlijk aantekeningen en die heb ik er maar boven laten staan. Vandaar dat er een gedicht met de titel 'Niet goed II' kan zijn, zonder dat er een 'Niet goed I' bestaat.

Je zet af en toe woordjes in uit de spreektaal. Zo schrijf je: 'ik/ kan een mes zijn én geliefd/ hol om in te slapen/ toch?' En je eindigt de bundel met de regels 'dwarrelt/ nu toch ook/ op jouw schouders, hoor'. Je lijkt woordjes als toch en hoor heel bewust te gebruiken. Het zijn woordjes die de lezer medeplichtig maken. Dat sluit aan bij wat ik eerder zei: ik wil de lezer ten diepste bij het proces betrekken. Ik wil een dialoog met hem aangaan. Ik probeer ook op andere manieren het beoogde effect te bereiken. Zo maak ik gebruik van de slash/schuine streep. Het is bijna het enige leesteken dat in de bundel voorkomt en het kan zowel en...en als en...of betekenen. Het geeft me de gelegenheid om mogelijkheden te benoemen, ambiguïteit te laten ontstaan. Dat vind ik heel belangrijk. Zo heb ik beelden uit de gedichten weggehaald die te veel duiding gaven.

Een ander teken, dat je niet als teken gebruikt maar als woord inzet, is ampersand. Dat is het &-teken. Wat wil je daarmee zeggen? Ja, het woord komt geregeld voor in de gedichten en verwijst voor mij naar zowel het mannelijk als vrouwelijk geslachtsdeel. Maar ook naar het non-binaire. Er zijn twee personages in de bundel met elkaar in gesprek. De ene persoon is een vrouw, de andere is mogelijk non-binair of trans. Dat laatste heeft ook weer te maken met transformatie. De ambigue houding die dat personage aanneemt tegenover genderexpressie, of je die nou expliciet zo leest of niet, is onderdeel van verschillende lagen van fluiditeit in de rest van de bundel.

De uitlijning van je gedichten wisselt niet alleen, er zijn ook teksten die dansen over de pagina, met

'Ik wil de lezer laten voelen wat de taal met het lichaam doet.'

losse woorden, tekstfragmenten gescheiden door stukken wit. Bij dat soort gedichten was de vorm er misschien wel eerder dan de woorden er waren. Ik had een bepaald plaatje voor ogen en dat vulde ik in. Misschien komt dat ook door mijn liefde voor hiphop: vaak is er eerst een beat en daaroverheen schrijf je de tekst. Er ontstaat zo een dwingend ritme waarin je moet schrijven. Die methode zorgt ervoor dat ik in de tekst meer durf toe te laten. Ik wil niet de veiligheid opzoeken maar mijzelf blijven uitdagen.

Je bent opgeleid aan ArtEZ, de schrijfpopleiding van de kunstacademie in Arnhem. Kun je vertellen wat je daar hebt geleerd? Je kreeg daar zowel college van literatuurwetenschappers als schrijvers, mensen dus uit de praktijk. Zo heb ik les gehad van Tsead Bruinja en is mijn eindexamenbundel begeleid door Maarten van der Graaff. Meestal gingen de lessen zo dat je eerst theorie kreeg en daarna een opdracht, bijvoorbeeld: zet een personage neer. Die opdrachten werden vervolgens in de klas besproken, zowel met de docent als met je klasgenoten. Die feedback was misschien wel het belangrijkste. Er was sprake van kruisbestuiving, maar je kreeg ook de kans om een eigen stijl te ontwikkelen. Reflecteren, redigeren, produceren, daar draaide het om. En natuurlijk: dat leidde soms tot heftige emoties, huilbuien zelfs, omdat kritiek krijgen op iets dat diep uit jezelf komt niet makkelijk is. Maar het hoort er wel bij. ■

Simone Atangana Bekono schreef de romans *Confrontaties* (2020, shortlist Libris Literatuur Prijs, Hebban debuutprijs en Anton Wachterprijs) en *Zo hoog de zon stond* (2022). Ze debuteerde met haar eindexamenproject voor ArtEZ, de dichtbundel *Hoe de eerste vonken zichtbaar waren*, waarvoor ze de Poëzie-debuutprijs aan Zee 2018 kreeg.